

Seçkin Kitapların Adresi

Kitap

Ofis İhtiyaçları

Dini Eserler

Kırtasiye

Sınav Kitapları

Hac-Umre Malzemeleri

Zeka Oyunları

Çocuk Gelişimi

Tarih ve Araştırma Eserleri

Şube adreslerimizi
görmek için QR kodu
okutabilirsiniz

camlica kitap
www.camlicakitap.com

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
ŞUBAT 2020 - SAYI 138

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
TUNAHAN KANICI - EMRE BOYACI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - KEMAL AYDIN
MURAT SAFFRAN
Reklam HÜSEYİN GÜNEY
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicallibrary.org

YÖNETİM YERİ

Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Yayıncılık Sertifika No 15732

BASKI VE ÇILT

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

DOĞU AVRUPA BAYİİ

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90 - Fax. +49 221 690 589 29
avrupa@yedikita.com.tr

BATI AVRUPA BAYİİ

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayınlansın yahut yayınlansın iade edilmez. Dergimiz yazılar üzerinde gerekli müdahaleleri yapma hakkına sahiptir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide yayınlanan yazı ve reklamların her türlü sorumluluğu yazarlarına ve sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hatı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

 /yedikitadergisi

Yedikitadan...

T

arihî gerçeklerin peşinden gitmeye, az bilinen konulara odaklanmaya devam ediyoruz. Bu, bizim yalnız tarihî değil ilmî vazifemiz de. Bu ay kapak dosyamızda tam da böyle bir mevzuyu ele aldık. Tarihte nam salmış meşhur Sultan Gazneli Mahmud'un şanla, şerefle dolu hayatına yolculuk yaptık...

Sultan Mahmud, ilk Müslüman Türk devletlerinden Gaznelilerin en kudretli hükümdarıdır. Hindistan fatihidir. Kendisi hakkında Doğu'da ve Batı'da çok şey söylendi; yazıldı, çizildi. Ancak bunca parlak zaferlere rağmen, dünyevî hevesler uğruna ganimet peşinde koşan birisiymiş gibi mesnetsiz iftiralara maruz kaldı.

Siyasetin gölgesinde kalan sultan için hakikat öyle değildi elbette. Tetkik ettikçe derinleşen, derinleştikçe deryalaşan bir hükümdardı Gazneli Mahmud. İyi eğitim almış, mutasavvıf, âlim bir şahsiyetti. Dünya malına değer vermeyen, cömertliği düstur edinmiş, İslâm hakikatinden ayrılmayan gönül ehli sultanı.

Ömrünü İ'la-yı Kelimetullah uğrunda harcayan sultan, bazılarının dediği gibi ganimet peşinde koşmamış, fetihlerini İslâmiyet'i yaymak maksadıyla yapmıştır. Ehl-i Sünnet müdafaası için sapık fırkalarla mücadeleyi şiar edinmiş, Müslümanları Ehl-i Sünnet sancağı altında toplamak için çalışmış; bu uğurda kılıç sallamaktan geri durmamıştır.

İlim adamlarına büyük hürmet gösteren, adaletten ayrılmayan, ilim, sanat ve edebiyat ehline türlü ihسانlarda bulunan cihangir sultanı ne kadar anlatsak azdır.

Yavuz Sultan Selim'in bir şiirinde dediği gibi;

*"Bu seferler, bu at koşturmalar beyhude değil!
Biz gönülleri toplu bulundurmak için perişan oluyoruz."
Tarihî gerçeklerle yüzleştığımız yeni bir sayıyla daha sizlerle. Keyifli ve istifadeli okumalar dileriz...*

içinde

ŞUBAT 2020
sayı

138

20-43

ŞARK'IN ÂLİM SULTANI GAZNELİ MAHMUD
ALTIN İÇİN SAVAŞMADI

DR. MUSTAFA AKKUŞ - DR. İZZETULLAH ZEKİ

ekiler

6

AYIN GÜNÜ

YUNUS EMRE BOZOK

8

RESİMLİ TARİH

AHMET APAYDIN

10

MALUM OLA Kİ

EMRE BOYACI

12

**NEŞRİYAT DİLİ
NASIL OLMALI?**

14

SATIN ALINAN ÜLKE ABD

TUNA SER

44

ÂNIN HİKÂYESİ

TUNA SER

46

**HER İCAT ÇIKARAN
MUCİT MİDİR?**

SON DEVİR OSMANLI DÜNYASINDA
MUCİTLER

DOÇ. DR. AHMET YÜKSEL

52

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

54

**ADALETİN KEŞKİN
MERHAMETİN NARİN YÜZÜ
KILIÇ**

KAYIHAN ÇAĞLAR

61

BERCESTE

62

**KUR'ÂN-I KERÎM'İN
LATİNCE TERCÜMESİ VE ZİHİNLERİN
MANİPÜLESİ**

PROF. DR. MEHMET ERDEM

68

İSİMDEN MÜSEMMAYA

MEHMED BAĞ

70

TARİHTEKİLER

GELENEKSEL KIŞ İÇECEĞİMİZ BOZA

EMRE BOYACI

76

TESTGÂH

AHMET SARBAY

78

BULMACA

SELMAN ASLAN

Moğolların Bağdat İstilasası

1257

Abbasi Halifesi Müsta'sım-Billâh'ın Moğol hâkimiyetine girmeyi reddetmesi üzerine İlhanlı hükümdarı Hülâgü Han, Bağdat üzerine yürüdü.

1261

Bağdat'taki katliamdan kurtulmayı başaran Abbasi şehzadesi Ahmed'i, Memlük sultanı Baybars himayesi altına aldı. Kahire'de onu halife ilân ederek sembolik de olsa Abbasi hilafetini yaşattı.

10 ŞUBAT 1258

Üç koldan şehri kuşatan Hülâgü Han'ın taarruzuna fazla dayanamayan Bağdat düştü.

Moğollar, çeşitli rivayetlere göre 7, 30, 34 yahut 40 gün süreyle yağma ve tahrip yaparak halkı kılıçtan geçirdiler. Halife ve üç oğlu teslim olmalarına rağmen işkence edilmek suretiyle şehid edildi. Böylece Abbasi

halifeliği sona erdi.

Burada benzerine az rastlanır bir katliam yapılmış, cesetlerden yayılan kokular Hülâgü'yu dahi şehirden uzaklaşmak zorunda bırakmıştı. Cami ve kütüphaneler tahrip edilmiş, kitaplar Dicle'ye atılmış, nehir günlerce mürekkep renginde akmıştı.

KIRIM'IN TOPKAPISI HAN SARAY

Kırım Hanları'nın hükümdarlık sarayı olarak kullanılan Han Saray, birkaç kez harabe hâle geldiyse de her defasında yeniden inşa edildi. 1736'da Rusların saldırılarıyla şehir ve saray tahrip olmuş, ancak İstanbul'dan gönderilen usta ve malzemelerle daha geniş biçimde yeniden inşa edilmişti. Yapılan bu inşaat sırasında saray, Osmanlı mimarî karakterine bürünmüş, daha sonra yapılan pek çok değişiklikte bu karakterini muhafaza etmişti.

Çeşitli avlular içinde hanların ve ailelerinin yaşadığı binalar, misafirhane, maiyet binaları, divan, idarî binalar, cami, hamam, çeşmeler, kütüphane ve türbelerden oluşan saray, Topkapı Sarayı'nın bir kopyası gibidir.

MOĞOLLARIN MACARİSTAN'DAKİ RİCATİNİN SIRRI ÇÖZÜLDÜ

1241 yılında fırtına gibi esip gürleyerek yüzlerce şehri, milyonlarca insanı yok eden Moğol orduları, Macaristan'a kadar ilerlemişti. Kıpçak bozkırlarından çıkarak önce Rusları, sonra Polonyalıları ve Macarları mağlup ederek buraları işgal etmişlerdi. Ancak 1242'de tartışmalı şekilde, büyük bir askerî direniş olmamasına rağmen, Moğollar apar topar Macaristan'dan ayrıldı. Tarihçiler, Moğolların, hükümdarları Cengiz Han'ın oğlu Ögeday Han'ın ani ölümü üzerine yaşanan siyasî gelişmeler sebebiyle geri çekildiğini düşünüyordu. Ancak bu düşünce bazı araştırmacıları tatmin etmemiş olacak ki farklı bir teknikle çalışmalarına devam ettiler.

Bazı bilim adamları, Kuzey İskandinavya'dan, Ural Dağları'ndan, Romanya'daki Karpat Dağları'ndan, Avusturya'daki Alp ve Sibirya'daki Altay Dağları'ndan alınan ağaç halka numunelerini, Moğol ordusunu harekete geçirmiş olabilecek iklim değişikliklerini çözebilmek için inceledi. Netice şaşırtıcıydı: İddiaya göre Moğollar, kelimenin tam anlamıyla batağa saplanmıştı.

Ağaç halkaları, geçmiş yıllarda hangi hava şartlarının yaşanmış olabileceğini tahmin etmeye yarayan özellikleri barındırır. Mikroskopla incelenen meşe ağacı halkaları, Moğolların Macaristan'ı işgal etmeye çalıştıklarında yağış ve bataklıkla karşı karşıya kaldıklarını ortaya koydu. 1242 yılında Güney Polonya, Çek Cumhuriyeti, Batı Slovakya, Macaristan'ın kuzeybatısı ve Doğu Avusturya'yı kaplayan bölge, son derece yağışlıydı. Bu da süvarilerden meydana gelen Moğol ordusunun erzak sıkıntısı çekmesine ve hareket kabiliyetinin sınırlanmasına sebep oldu.

ânın hikâ- yesi

TUNA SER

آنک چکایسی

SAVAŞ: GALİBİYET Mİ MAĞDURİYET Mİ?

İkinci Dünya Savaşı ile alakalı herhangi bir tarihî kaynağı açtığınızda Stalingrad Muharebesi hakkında benzer şeyler okuyacaksınız: Savaşın dönüm noktalarından birisiydi. 2 Şubat 1945 tarihinde sona erdi.

Alman ordusu, Kızıl Ordu karşısında büyük yara aldı...

Bu ansiklopedik bilgilerden sıyrılıp büyük resme odaklanalım.

Savaş, tüm sıcaklığıyla devam ediyor. Fotoğraf karesinde sözde galip Rusya'nın harap edilmiş şehri Stalingrad ve harap düşmüş askerleri var.

Fazla söze gerek yok, fotoğraf konuşuyor: Savaşların kazananını ilân eden barış anlaşmaları mürekkeple değil, her iki tarafın insanların kanıyla ve harap edilen şehirlerin tozuyla yazılıyor.

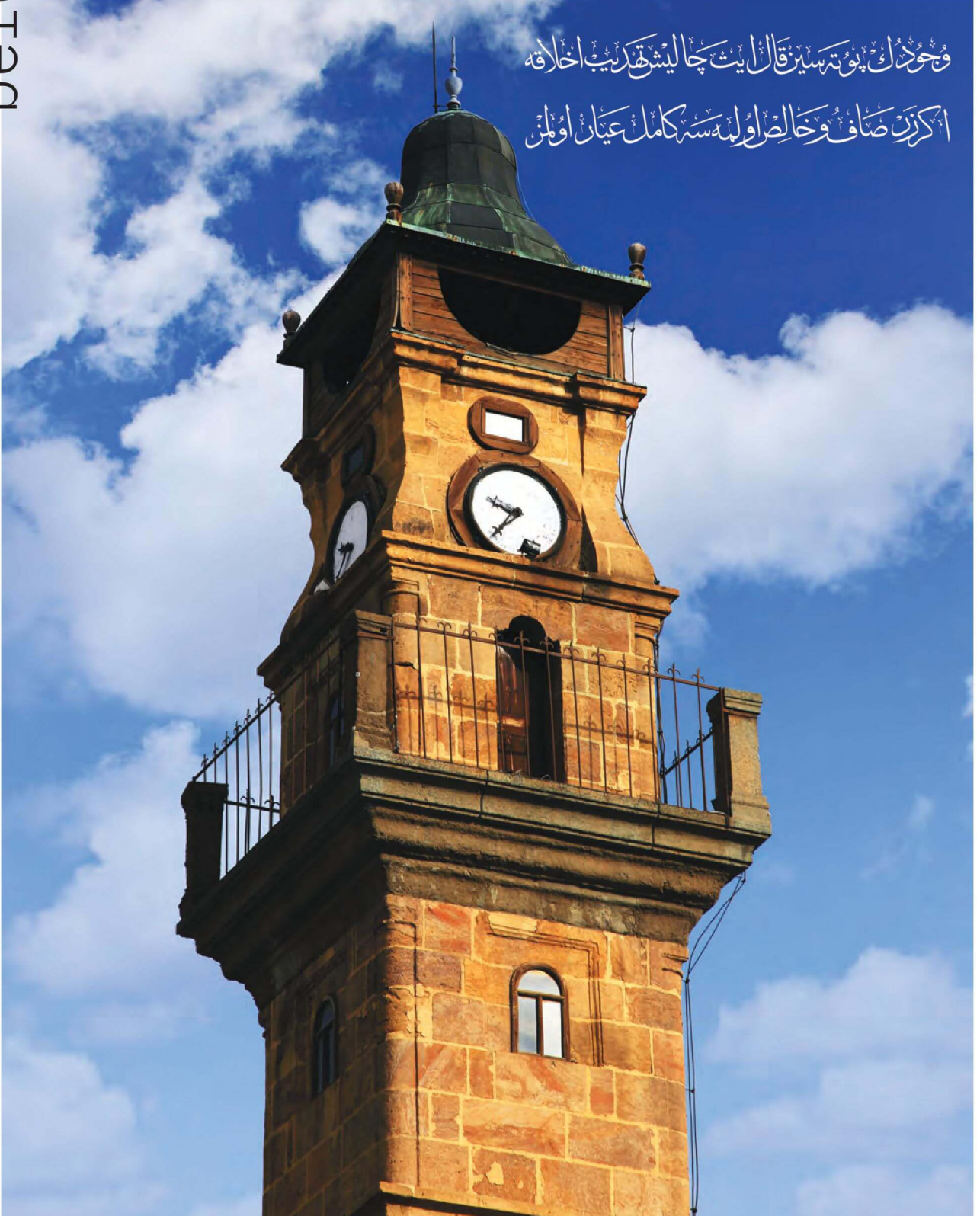
Fotoğraf: Yozgat Saat Kulesi
Hat: Osman Yiğit

Vücûdun potasın kal et çalış tehzîb-i ahlâka
Eğer zerr saf ü hâlis olmasa kâmil ayâr olmaz

Hassan (Süleyman Hadi Beyzade Mehmed)

(Vücut madenini potada erit, ahlakını ıslah et, halis kıl.
Eğer altın saf ve halis değilse ayarı kâmil/tam olmaz.)

وَجَوْلُكَ بِوَتِّ سَيْرِ قَالِ أَيْتِ چَالِ شَقَرِ كَيْبِ اخْلَاقِهِ
اَلْكَرَنِ صَافٍ وَخَالِصٍ اَوْلِيَهُ سِرِّ كَمَلِ عِيَانِ اَوْلَمُنْ

bir yapı

ÇEŞME

چشمه

Yahya Kemal Beyatlı, “Koca Mustâpaşa” adlı şiirinde, ücra ve fakir İstanbul’un sakin insanlarını anlatırken şöyle der:

“Kuru ekmekle bayat peyniri lezzetle yiyen
Çeşmeden her su içerken şükür Allah’a diyen”

İşte çeşmeler, o sakin ve vakur halkın besmele ile varıp şükür ile ayrıldığı zarif yapılarıdır. Halka, su ikram etmenin ulvî bir hizmet olduğunu idrak etmiş olan aziz ecdadımız, meydanları, sokakları, hanları, kervansarayları, kale önlerini, yolları ve geçitleri çeşmelerle süslemiştir.

Çeşme kelimesi Farsça “göz” manasına gelen “çeşm”den türemiştir. Halkımız, suyun aktığı bu mekânı her dilde göz ile bir tutmuştur. Çeşitli Osmanlı kitabelerinde çeşme yerine kullanılan “ayn” kelimesi de Arapçada göz manasına gelir. Anadolu’da ise çeşme kelimesine karşılık “göze” kelimesi kullanılır.

Mezopotamya’da ve Arabistan Yarımadası’nda çeşmeden daha çok, kuyulara rastlanır. Eski Yunan’da ise Osmanlı ve Selçuklu çeşmelerinden epey farklı bir çeşme anlayışı vardır. Yunanlı aristokratlar, evlerinin avlusuna süs olsun diye çeşme kondurmuşlar ancak içme suyu için daha farklı yapılar inşa etmişler.

Çeşme, Anadolu Müslümanlarının elinde vakıf suuruyla gelişmiş, serpilmiş ve giderek bir sanat âbidesine dönüşmüştür. Maksat, Allah rızası için halka su ikram etmek olunca çeşme banileri de ibadet kastıyla çok daha güzel çeşmeler yapılmasına imkân sağlamış ve sadece İstanbul’da değil,

Osmanlı coğrafyasının hemen her yerinde nakış nakış işlenmiş latif çeşmeler ortaya çıkmıştır.

Ecdadımız, yol üzerinde yer alan çeşmelere genel olarak “menzil çeşmesi” dağlarda ve açık kırlarda yer alan çeşmelere ise “çoban çeşmesi” derdi. Bunun dışında meydan çeşmesi, iskele çeşmesi, şadırvan çeşme, sütun çeşme, duvar çeşmesi, çatal çeşme, çukur çeşme gibi türleri vardı.

Çeşmelerimizin çoğu, bugün kurumuş vaziyette. Vakıf malı çeşmeler, belediyelere devredildiğinden beri suları akmaz, önleri şenlenmez oldu. Yalakları çöp dolu, kurnaları sessiz, kitabeleri neşesiz. Oysa Sultan Ahmed Han, kendi hattıyla yazmıştı zarif çeşmesinin üzerine:

“Aç besmeleyle iç suyu
Han Ahmed’e eyle dua...”